

Submission 37

Belichaamd denken in de Nederlandstalige poëzie

Irena Barbara Kalla ¹, Anthony Manu ², [Helena Van Praet](#) ³

¹ *Uniwersytet Wrocławski, Wrocław, Polen*

² *Vrije Universiteit Brussel, Elsene, België*

³ *Université catholique de Louvain, Louvain-la-Neuve, België*

Theorieën in de cognitieve wetenschappen worden in twee generaties ingedeeld (Lakoff & Johnson, 1999, pp. 77-78). Waar de eerste generatie de geest als een vrij autonoom, abstract gegeven behandelde, gaat de tweede uit van een belichaamde, emotionele geest, ingebed in een socioculturele context (Kukkonen & Caracciolo, 2014, pp. 261-263). Inzichten uit die tweede generatie worden vooral sinds het vorige decennium toegepast in de letterkunde.

Recent is het neurowetenschappelijke idee dat het lichaam ook de geest beïnvloedt overgenomen door cultuurcritici die geïnteresseerd zijn in affect. De verhoogde aandacht voor affect kan gezien worden als een reactie op de zogenaamde linguistic turn van de laat-twintigste eeuw, die voor velen te veel aandacht had voor (semiotische) structuren en te weinig voor betekenis en belichaming (Brinkema, 2014, xi, xiv). Deze critici menen dat men over het algemeen het belang van lichamelijk-affectieve gesteldheden in de menselijke cognitie veronachtzaamd heeft (Leys, 2011, pp. 436-37). De meeste affect-theoretici gaan echter nog een stap verder door aan te dringen op de onafhankelijke status van het affectieve als iets dat buiten het bewustzijn om plaatsvindt. Vanuit dat standpunt bekeken, zijn het affectieve en cognitieve systeem van elkaar gescheiden. Volgens die huidige, dominante visie, die voornamelijk gebaseerd is op het werk van de filosoof Gilles Deleuze, worden affecten dan ook opgevat als niet-cognitieve, pre-subjectieve lichamelijke intensiteiten of sensaties die niet gerepresenteerd zijn (bv. Massumi, 2002).

De vraag die zich nu opdringt, is hoe de Nederlandstalige poëzie zo'n belichaamd denken representeert. Wordt het denken louter cerebraal voorgesteld of is er ook aandacht voor de belichaamde, affectieve dimensies van cognitie, en in welke mate staat dat in verband met de karakterisering van het lyrische subject? Welke aspecten van het denken en voelen worden gerepresenteerd en welke poëtische strategieën worden daartoe aangewend? En wat met de lezers: worden zij op affectieve wijze uitgenodigd toe te treden tot het poëtische universum en op welke manier speelt de affectieve, belichaamde ervaring een rol in hun leesproces? Tot dusver is nog maar weinig aandacht aan deze aspecten besteed binnen de Nederlandstalige poëziestudie. In dit panel willen we ons buigen over deze cognitief-affectieve problematiek.

Met dit onderzoek naar belichaamd en affectief denken in de Nederlandse poëzie sluiten we aan bij de internationale beweging van de cognitieve literatuurstudie en identificeren we, zowel in de hedendaagse als in de canonieke Nederlandse poëzie, enkele zeer relevante casussen voor dit type onderzoek.

Bibliografie

Brinkema, Eugenie (2014). Preface. *The Forms of the Affects*, by Brinkema. Duke UP.

Freeman, Margaret H. (2020). *The Poem as Icon: A Study in Aesthetic Cognition*. Oxford University Press.

Kukkonen, Karin, & Caracciolo, Marco (2014). Introduction: What Is the 'Second Generation'? *Style*, 48(3), 261-274.

Lakoff, George, & Johnson, Mark (1999). *Philosophy in the Flesh: The Embodied Mind and Its Challenge to Western Thought*. Basic Books.

Leys, Ruth (2011). The Turn to Affect: A Critique. *Critical Enquiry*, 37(3), 434-72.

Massumi, Brian (2002). *Parables for the Virtual: Movement, Affect, Sensation*. Duke UP.